

Santa Maria d'Alpens

Alpens

Ubicació

Comarca: Lluçanès
Lloc/Adreça: Nucli urbà. Plaça de l'església, 4. Alpens

Coordenades:

Latitud: 42.11923
Longitud: 2.10071
UTM Est (X): 425662
UTM Nord (Y): 4663406

Classificació

Número de fitxa 08004 - 2
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Modern Barroc Contemporani Neoclàssic
Segle XVI-XIX
Estat de conservació Bo
Notes de conservació: La façana de la capella principal presenta l'arrebossat parcialment escrostonat. També caldria netejar i adequar l'accés del campanar i protegir l'entrada de coloms que provoquen gran brutícia.
Protecció Legal
Observacions protecció: Normes subsidiàries de planejament, Alpens 1996
Número inventari Sí, IPA. 22413
Generalitat i altres inventaris
Accés Fàcil
Ús actual: Religios
Titularitat Privada
Titular: Bisbat de Vic. c/ Santa Maria, 1, 08500 Vic
Autoria de la fitxa Marta Homs i Jordi Compte
Data de registre de la fitxa: dl., 03/07/2006 - 02:00

Descripció

L'església parroquial de Santa Maria d'Alpens està ubicada a la plaça de l'església, just al capdamunt del carrer Graell, a l'oest de la plaça Major. Al seu davant hi ha una placeta delimitada per un mur de pedra a la que s'accedeix per una escala en un lateral i a peu pla per l'altre.

És una església d'estil barroc- neoclàssic molt modificat, de mitjanes dimensions i constituïda per diferents cossos fruit de les diferents fases de construcció. Es diferencien bàsicament dues fases de construcció: la part del campanar, més antiga - dels segles XV i XVI -, construïda amb maçoneria de pedra irregular amb morter i grans carreus delimitant les cantonades, i la part de la capella central, la sagristia i la capella Fonda - dels segles XVIII i XIX-.

La façana principal, orientada al nord-oest, presenta el campanar i la capella principal. La capella principal presenta teulada de doble vessant amb coronament corbat. Està construïda amb maçoneria de pedra amb arrebossat parcialment escrostonat. La façana està articulada a través d'una gran porta d'accés, d'arc rebaixat adovellat emmarcada amb brancals de pedra i decorada amb pilars de pedra adossats als laterals, amb capitells i entaulament motllurat coronat per dos pinacles, als extrems, i una fornícula central. També presenta dues obertures més: una finestra emmarcada amb pedra, i un rosetó central, emmarcat amb pedra que presenta gradació d'obertura. Al centre del rosetó hi ha el monograma de Maria dins un cercle.

Resulta remarcable el campanar adossat a la part esquerra, de planta rectangular que sobresurt en major alçada a la capella. Està construït amb maçoneria de pedra irregular amb grans carreus que delimiten les cantonades. Presenta dues grans finestres de doble esqueixada, emmarcades amb pedra i coronades amb arc de mig punt, ordenades en línia vertical, la superior tapiada. La finestra superior es repeteix a cada costat del campanar. La part superior del campanar és de torreta amb un ull d'arc de mig punt per costat. Presenta carreus ben treballats disposats en filades regulars i una bonica balustrada del segle XVIII.

La façana sud-oest que dona al carrer de la Rectoria presenta una porta d'accés lateral i una finestra a la part superior, ambdues emmarcades amb pedra. A la part dreta de la façana hi ha un queixal amb una finestra emmarcada amb pedra i tapiada amb maó.

La façana sud-est presenta un carreu a la cantonada esquerra amb la inscripció DIA + 30 D / ABRIL 1708, data de la reedificació de l'església. Presenta dues finestres, una a sota teulada emmarcada amb maó i l'altra al cos de la sagristia emmarcada amb pedra.

La façana nord-est presenta dos cossos adossats que sobresurten perpendicularment: la sagristia, amb teulada d'una vessant i la capella Fonda o del Santíssim, amb teulada de doble vessant. La capella Fonda presenta una finestra ovalada emmarcada amb pedra i a sobre un carreu decorat amb la data de la seva construcció 1846. A la part dreta hi ha una petita finestra emmarcada amb monòlits de pedra bisellada a mode d'espitllera. A la part d'aquest cos que dona a la plaça de l'església es repeteix l'ordenació de finestra ovalada, un carreu de pedra decorat amb el monograma IHS, i una finestra emmarcada amb monòlits de pedra bisellada.

Observacions:

L'interior de l'església presenta diferents elements interessants:

- Relotge de ferro forjat (segle XVI), descrit en una fitxa individual.
- Altar Major de Santa Maria d'Alpens (segle XVIII), descrit en una fitxa individual.
- Capella de la Mare de Déu del Carme (segle XVIII), descrita en una fitxa individual.
- Capella del Sagrat Cor (segle XVI-XX), descrita en una fitxa individual.
- Porta interior de l'entrada lateral de l'església (segle XIX), formada per una porta de fusta en caixa amb dos grans batents rectangulars i dos petits batents incorporats els quals s'utilitzen per entrar. La decoració del coronament està formada per un motiu ovalat central amb el monograma IHS i la data de 1862, i motius lobulats als extrems.
- Capella baptismal de Santa Maria d'Alpens (segle XIX) situada al fons de l'església, a la part dreta de

la porta d'accés principal. Està formada per un arc rebaixat a l'interior del mur, deixant un espai rectangular on hi ha la pica baptismal. La pica està formada per una conca semicircular amb relleus de flors i fulles d'acant a l'exterior, i un peu circular on hi ha, un relleu d'una serp cargolada amb una poma a la boca, representant el pecat que es redimeix amb el baptisme. La capella està tancada per una reixa de ferro amb volutes a la part central i elements vegetals a la part superior, decorada amb un monograma de la Mare de Déu al centre. El terra està enrajolat amb rajoles blaves del segle XIX. Des del campanar de Santa Maria d'Alpens sembla ser que es va disparar el tret que va matar el brigadier Josep Cabrinetty, el 9 de juliol de 1873, enfront de les tropes carlines del general Savalls. Els carlins varen guanyar així la batalla d'Alpens i Carles VII féu encunyar una medalla commemorativa i donà a Savalls el títol de Marquès d'Alpens.

Història

Santa Maria d'Alpens es trobava situada dins l'antic terme del castell de la Guàrdia de Ripoll. Des dels seus inicis degué ser parròquia, categoria que conserva encara actualment. L'església es troba documentada l'any 1074, quan el noble Folc llegà al monestir de Ripoll un mas situat a la parròquia de Santa Maria d'Alpens (de Pintos). L'edifici molt reformat al segle XVI, fou pràcticament renovat del tot al segle XVIII, a partir de l'any 1708. Durant la primera Guerra Carlina (1833-1840) l'església fou cremada i restaurada entre el 1840 i el 1845. El temple actual no sembla conservar res de l'edificació antiga.

Bibliografia

AADD, Catalunya Romànica. Osona. Volum II, Enciclopèdia Catalana, S.A, 1984.

AADD, Gran Geografia Comarcal de Catalunya. Osona i Ripollès. Enciclopèdia Catalana, 1993.

Inventari del Patrimoni Arquitectònic d'Alpens, Àrea de Coneixement i Recerca, Departament de Cultura, Generalitat de Catalunya, revisat a l'abril de 2006.

